

POPIS DIELA „APOŠTOLSKÉ USTANOVENIA“

Štefan ŠAK

Pravoslávna bohoslovecká fakulta, Prešovská univerzita v Prešove, Prešov,
Slovenská republika

Úvodné slová, ktorými sa začína učenie diela Apoštolské ustanovenia sú určené veriacim Katolíckej (Sobornej) cirkvi, ktorí túžia stať sa účastníkmi a prijímateľmi Božieho kráľovstva s konečným cieľom spásy „v Christovi“. Ich nadaný autor podáva osobitým a inteligentným spôsobom historické a teologické svedectvá, pravdy viery, ktoré sa pre nás stávajú nevyčerpatelným prameňom, z ktorého môžeme neustále čerpať a tvoriť.

Apoštolské ustanovenia sú nepochybne skvelým dielom, ktoré nás uvádza do bohoslužobnej praxe prvotných čias kresťanstva a vzbudzuje záujem o jej poznanie a ponorenie sa do nej. V tejto našej práci skúmame liturgické prvky, ktoré sú zachované a zaznamenané v Apoštolských ustanoveniach a pomáhajú nám objaviť našu vzdialenú kresťanskú minulosť. Tak spoznáme liturgický život Sýrskej Antiochie, ako ho zažili veriaci ľudia na konci 4. storočia a ktorý v priebehu storočí tvoril základ evolúcie a obohatenia našej bohoslužobnej tradície.

Pri pohľade na liturgický život Cirkvi v cirkevných obciach, teda farnostiach, ale aj pustovniach a monastieroch, vidíme na jednej strane veľké bohatstvo a krásu v jednoduchosti a na strane druhej nesmiernu hĺbku Bohopoznania, do ktorého sa Boží ľud zasväcoval.

Celý liturgický, bohoslužobný a sviatostný život veriacich je sústredený okolo Pánovej večere, ktorá je epicentrom každodenného duchovného života veriacich v Cirkvi, v ktorej nachádzajú zmysel i cieľ svojho života. Svätá liturgia a predovšetkým svätá Eucharistia po mnohé stáročia vzbudzovala živý záujem tak u veriacich, ako aj u mnohých teológov, nakoľko je centrom bohoslužobného a sviatostného života Cirkvi.

Z histórie života Cirkvi vieme, že svätá liturgia tvorila, tvorí a bude tvoriť základ duchovnej potrawy, ktorou sa veriaci nasycujú. Z množstva liturgií, ktoré z histórie Cirkvi poznáme, sú dnes v Cirkvi viac-menej vnímané dve liturgie, ktoré sa slúžia počas kalendárneho roka, a to liturgia svätého Jána Zlatoústeho a liturgia svätého Bazila Veľkého. Vo Veľkom pôste časť veriacich navyše eviduje Liturgiu vopred posvätených darov, ktorá je skôr večernou bohoslužbou so

svätým prijímaním, než liturgiou v plnosti. Takýto zúžený pohľad existuje u mnohých ľudí, čo sa týka svätých liturgií.

Ale štúdium liturgického života Cirkvi v minulosti odhaľuje úplne iný obraz, ktorý predstavuje oveľa väčší počet svätých liturgií, ako je v užívaní dnes, na ktorých ľudia posväcovali a zasväcovali svoje životy Bohu, získavali večný život a stávali sa nebeskými občanmi.

Jednou z množstva liturgií je veľmi vzácna a veľkolepá liturgia, ktorá sa nachádza v diele „Apoštolské ustanovenia“, [30] ktoré je pripisované rímskemu biskupovi Klimentovi, po ktorom táto liturgia dostala svoj názov „Klimentova liturgia.“

Na stránkach tejto štúdie sa budeme zaoberať len opisom a historickým pozadím Klimentovej liturgie, vďaka ktorému sa nanovo môžeme ponoriť do liturgického bohatstva a spolu s našimi prarodičmi vychutnať si tú duchovnú radosť, ktorú oni prežívali v minulosti, a my ju môžeme prežívať dnes.

Apoštolské ustanovenia sú jedným z početných diel cirkevnej literatúry 4. a 5. storočia, ktoré poskytujú veľmi cenné informácie o kresťanskej praxi a kulte Cirkvi. Ich úplný názov znie: „Ustanovenia alebo nariadenia svätých apoštolov“ a prezentuje sa ako dielo Apoštolov, [19] s učením a obradmi určenými všetkým ľuďom a všetkým národom, ktoré veria v Pána Isusa Christa. V prológu prvej knihy tohto spisu čítame: „Apoštoli a presbyteri k všetkým z národov, ktorí uverili v Pána Isusa Christa, nech sa u Vás od Vševládcu Boha [Rim 1, 7] rozhojní [1Pt 1, 2] milosť a pokoj, prostredníctvom nášho Pána Isusa Christa v jeho poznaní.“ [20], [13]³³ Text Apoštolských ustanovení je určený kresťanom starovekej cirkevnej éry a odkazuje na život, poriadok, uctievanie prvej Cirkvi.

Medzi množstvom apokryfných spisov, ktoré kolovali v období ranej Cirkvi a boli pripisované svätému Klimentovi, rímskemu biskupovi [9], sa nachádza aj spis „Ustanovenia svätých apoštolov prostredníctvom Klimenta, rímskeho biskupa a občana.“

Toto kanonické dielo sa považuje za apokryfné [31] a je prvým pokusom o úplný záznam liturgickej praxe cirkvi s veľkolepým záujmom o výskum súvisiaci s dejinami a teológiou kresťanskej bohoslužby [17]. Dodnes je pomerne ťažké určiť autora [29], ktorý je žiaľ považovaný za neznámeho, hoci tomu predchádzal usilovný výskum mnohých vedcov.

³³ „Οι απόστολοι και οι πρεσβύτεροι πάσι τοις ἐξ ἐθνῶν πιστεύουσιν ἐπὶ τον Κύριον Ἰησοῦν Χριστόν· χάρις υμῖν και εἰρήνη ἀπό του παντοκράτορος Θεοῦ δια του Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ πληθυνθείη ἐν ἐπιγνώσει αὐτοῦ.“

Tento učený autor, ktorý sa skryl za rímskeho biskupa Klimenta, žiaka apoštola Petra, musel byť duchovným Antiochijskej cirkvi. Bol to Sýrčan, pôvodom z Antiochie alebo z okrajových častí mesta. Je zrejmé, že rekapituluje liturgickú tradíciu Antiochijskej cirkvi [14].

Podľa profesora I. Foundoulisa skrýval svoje meno pod pseudonymom „Kliment, biskup Rímsky“ pravdepodobne z pokory [16]. Z tohto dôvodu je názov diela doplnený o meno Kliment, ktorý však nie je autorom tohto znamenitého diela. Tento znamenitý autor obdarený veľkou inteligenciou a vzdelaním žil vo štvrtom storočí. S najväčšou pravdepodobnosťou preberal texty jemu známych autorov, často ponechal ich nezmenenú konštrukciu a tvar ich textov v pôvodnom stave [29].

Apoštolské ustanovenia podľa tradície pochádzajú od apoštolov a sú adresované kléru a laikom a vydal ich Kliment Rímsky [21]. Dielo je syntézou starších textov s osobitou archaickou teológiou, ktorú vytvoril človek vzdelaný v arianskom a apolinárskom učení [23]. Anonymný autor, opierajúc sa o ústnu tradíciu a živú prax Cirkvi a možno aj o iné jemu známe texty, opublikoval modlitby „podľa svojej vysokej vzdelanostnej úrovne a podľa svojich osobných filologických a teologických schopností“ [17]. Toto dielo je zaradené medzi pseudoklimentové diela a navyše nemá tematický celok ani jednotnú terminológiu [22]. Jeho vety sú krátke, ich skladba je jednoduchá a vyjadrujú postoje a myšlienky autora, ktorý používa bežný literárny žáner svojej doby, vkladajúc do úst svätým apoštolom to, čo píše formou, že: „Andrej hovorí Peter hovorí Pavol hovorí Jakub hovorí“.

Tento text bol napísaný v meste Antiochia v Sýrii, s čím väčšina bádateľov názorovo súhlasí [3], [4], [6], [15]. Doba napísania tohto diela je druhá polovica 4. storočia po Christovi. [11] Poskytuje nám množstvo informácií o liturgickom a bohoslužobnom poriadku a zároveň aj o živote antiochijskej cirkvi. V tomto čase, keď sa šírila kresťanská viera, sa Cirkev snažila samu seba zorganizovať zvolávaním miestnych a ekumenických koncilov³⁴. Cirkev ustanovuje a vydáva kánony a otcovia zároveň píšu právne usmernenia, ktoré majú veriacim ľuďom napomáhať vyrovnať sa s najdôležitejšími otázkami ich viery v bežnom živote. V takomto kritickom historickom období boli napísané apoštolské ustanovenia, ktoré sú adresované Cirkvi. Zaoberajú sa a odhaľujú mnohé otázky týkajúce sa bohoslužobnej praxe a kanonického poriadku prvotnej Cirkvi. Tie boli dôležitým zdrojom a prameňom pre neskoršie ustanovenie pravidiel a kánonov, ktoré

³⁴ V tomto období poznáme: Prvý všeobecný snem (r. 325.), Antiochijský snem v Sýrii (r. 341.), Laodicejský snem v Sýrii (r. 360-364.).

siahajú až do našej dnešnej modernej doby a o ktorých sa zmieňujú všetci novodobí znalci a bádatelia cirkevného práva. [7], [26], [33]

Dielo Apoštolské ustanovenia sa veľmi charakteristicky vyznačuje používaním slov a fráz, ktoré sa neustále opakujú, napr.: spravodlivosť, láska, pokánie, pokoj, pravda, hriech, nespravodlivosť, nezákonnosť, vďakyvzdanie, viera, česť, modlitba a všeobecne slová, ktoré majú silný význam a pomáhajú autorovi, aby potvrdil a upevnil svoje teologické presvedčenie [19]. Aj keď sú jeho témy rôznorodé, predsa odpovedá na mnohé otázky, ktoré znepokojovali duchovných pastierov, ale aj veriaci ľud o morálke, katechizme, duchovnej disciplíne a organizácii kresťanských spoločenstiev vo všeobecnosti.

Uvádza celý zoznam jednotlivých povolání a zamestnaní, ktoré sú pre kresťanov zakázané, ako je napríklad: modlárstvo, prostitúcia, veštenie, astrológia atď. Ďalej pokračuje, a to veľmi podrobne, vo vymenovaní podmienok a okolností, čo sa týka chirotonie biskupov, presbyterov, diakonov, a chirotesie diakonís, čtecov a nižšieho kléru. V skutočnosti, aby autor Apoštolských ustanovení predložil poriadok chirotonie biskupa, zaznamenal a predložil poriadok celej božskej liturgie.

Spôsob, akým sú kapitoly a témy v Apoštolských ustanoveniach prezentované, ukazuje, že nejde o striktné systematické dielo a je veľmi ľahké pochopiť tento nedostatok poriadku a logiky [25]. Toto dielo sa opiera a vychádza zo starších textov kanonickej literatúry, ktoré sa začali objavovať z konca prvého storočia [8]. Ide o starobylé texty akými sú: Učenie dvanástich apoštoloch, Didache a Apoštolská tradícia.

Všetky tieto texty boli prevzaté, upravené a boli zostavovateľom a autorom spracované do diela pod názvom Apoštolské ustanovenia. Tieto v sebe zahŕňajú „cirkevné nariadenia a zbierky kánonov, inštrukcie a napomenutia týkajúce sa ustanovenia cirkevných predstavených, spravovania Cirkvi, vysluhovania svätých tajín, bohoslužieb, života kresťanov a vôbec všetkých aktuálnych otázok týkajúcich sa organizácie každej miestnej Cirkvi v prvých storočiach“ [19].

Ustanovenia svätých apoštolov (lat. Constitutiones Sanctorum Apostolorum, gr. Διαταγαὶ τῶν ἁγίων Ἀποστόλων) predstavujú najrozsiahlejšiu starovekú cirkevno-právnu a liturgickú zbierku, [28] ktorú tvorí osem kníh. O tomto spise „Apoštolské ustanovenia“, ako aj o Apoštolských kánonoch, ktoré sú pripojené na konci spisu, existuje dostatočné množstvo svedectiev tak u otcov Cirkvi, ako aj u cirkevných spisovateľov. Teda toto dielo je tradične rozdelené do ôsmich kníh a pozostáva vo svojej podstate z troch častí, ktoré sa líšia svojimi prameňmi a tie isté veci sa opakujú dvakrát alebo aj trikrát [18]. Prvých šesť kníh je prvou časťou Apoštolských ustanovení a pochádza

z diela Učenia apoštolov. Ich cieľom je bojovať proti herézam a zároveň napísať text, ktorý bude adresovaný celej Cirkvi.

Táto prvá časť, ktorá je obsiahnutá v prvých šiestich knihách, obsahuje pokyny pre správne adresované duchovným a laikom a poukazuje na prednosti, povinnosti a prácu biskupa. Upozorňuje tiež na postavenie vdov a diakonov a hovorí o rodinnom živote, mučeníctve, zmŕtvychvstaní, Pasche a o postoji veriacich k heretikom a hriešnikom. O tom, že ich zdrojom je dielo Učenie apoštolov, svedčí skutočnosť, že v prvých šiestich knihách Apoštolských ustanovení sú všetky témy uvedené takmer rovnako ako v texte diela Učenie apoštolov. V prvej knihe sa hovorí o napomenutí a povzbudení laikov k ich harmonickému rodinnému a spoločenskému spolunažívaniu, k štúdiu Svätého Písma i k vyhýbaniu sa pohanskej literatúre. V druhej knihe sa hovorí o vlastnostiach i povinnostiach troch stupňov duchovenstva: biskupa, presbytera a diakona. V tretej knihe sa opisuje morálny profil i kompetencie vdov, diakonís, ako aj nižšieho kléru: čtecov, žalmistov, vrátnikov a služobníkov. Štvrtá kniha sa zmieňuje o povinnostiach duchovenstva, čo sa týka starostlivosti o vdovy, siroty, o dobré vzťahy medzi rodičmi a deťmi, pánmi a sluhami, ako aj postoja verných kresťanov k panovníkom. V piatej knihe sa veľmi obsímne opisujú martýrium – mučeníctvo, zachovanie sviatku Narodenia Isusa Christa, Bohozjavenia, Veľkého pôstu, udalostí utrpenia Christa, ako aj sviatku Paschy a sviatku Päťdesiatnice. Šiesta kniha sa zmieňuje o schizmách a o postoji verných kresťanov k týmto schizmám i herézam, tiež predkladá poučenia apoštolov, ktorí dávajú rôzne návody k zotrvaní vo viere v jedného Boha, ako aj v praktickom používaní Svätého Písma. Opätovne sa zmieňuje o vlastnostiach a pastoračných povinnostiach duchovných, najmä čo sa týka ochrany verných kresťanov pred herézami a rôznymi mágiami.

Druhá časť je obsiahnutá v siedmej knihe Apoštolských ustanovení a zdá sa, že jej zdrojom je dielo pod názvom Učenie dvanástich apoštolov [5]. Prvá polovica tejto knihy je zameraná na myšlienku učenia o dvoch cestách spásy (1. – 21. kap.), vykonávanie svätých tajín, modlitieb, ako aj prinášanie prvotín (kap. 22 – 32). Druhá polovica siedmej knihy obsahuje židovské modlitby, veľmi podrobný opis svätého krstu a pomazania svätým myrom, a ďalšie liturgické modlitby a doxologické verše, ktoré sú podobné veršom spievaným dnes v Cirkvi (33. – 49. kap.). Text náuky sa snaží citovať Apoštolské ustanovenia pre katechizáciu, vysluhovanie svätých tajín (sviatostí), spravovanie Cirkvi a pomáha kresťanským spoločenstvám získať dobré svedomie, samostatnosť a nezávislosť [8].

Táto kniha učí o dvoch cestách, ceste života a smrti. Najprv sa odvoláva na cestu života so sedemdesiatimi prikázaniami, ktoré treba vykonať alebo ktorým

sa treba vyhnúť, a pokračuje na ceste smrti, pričom uvádza prípady omylov a hriechov. Zahŕňa časť o krste, pôste, Eucharistii a modlitbe [10]. Nabáda k disciplíne v kresťanskom spoločenstve a organizácii a končí eschatologickými otázkami [25].

Tretia časť je obsiahnutá v ôsmej knihe ustanovení, ktorá je tou najdôležitejšou a ktorá sa vo všeobecnosti zapodieva cirkevnými charizmami a chirotoniami, zatiaľ čo predposledná kapitola danej knihy obsahuje 85 kánonov. Táto ôsma kniha Apoštolských ustanovení, čerpá z prameňa, ktorým je pravdepodobne dielo Apoštolská tradícia, ktorá je zaradená do zoznamu kníh Hipolyta [24]. Text diela Apoštolská tradícia je zbierkou, ktorá obsahuje mnohé ustanovenia upravujúce cirkevný život. Týkajú sa najmä záležitostí chirotonie, vďakyvzdania-Eucharistie a krstu [32].

Kapitoly 1. a 2. tejto ôsmej knihy Apoštolských ustanovení sa konkrétne zmieňujú o cirkevných charizmách a kapitoly 3. – 46. o chirotoniách biskupa, presbytera, diakona, dikónis, ipodiakona a čteca. Ďalej je v nich poukázané na službu vyznávačov, exorcistov, vdov a panien. Je tu taktiež zmienka o bohoslužobnom poriadku utrene, večerne, časov a spomínaní. V tomto bode je potrebné spomenúť, že v tejto časti autor spomína päťdnový týždeň, čo len potvrdzuje, že autor tohto diela bol pôvodom Žid.

Nakoniec veľmi dôležitým údajom pre nás je aj to, že v 5. – 15. kapitole sa nám zachovala najstaršia svätá liturgia, ktorá je známa pod názvom Klimentova liturgia. Nachádza sa tu opis celej liturgie, ktorý je určitou zvláštnosťou, nakoľko na tejto liturgii bol chirotonizovaný biskup.

Na konci tohto diela Apoštolské ustanovenia sa uvádza 85 kánonov, v ktorých sa popisuje voľba, chirotonia a povinnosti kléru. V 85. kánone nachádzame zoznam kníh Svätého Písma. [1]

Hlavným zdrojom Apoštolských ustanovení je okrem textov kanonickej literatúry, teda kánonov, pravidiel atď. aj Starý a Nový Zákon, s odkazmi ktorých sa stretávame neustále v celom tomto diele. Autor nám uvádza veľké množstvo biblických mien, opisov, situácií, udalostí, podobenstiev a jednotlivých oblastí. Napríklad jedna kapitola siedmej knihy spomína tridsaťjeden udalostí opísaných v Starom zákone, množstvo mien, miest, regiónov ako aj udalostí v Starom Zákone. [27] Z toho čo sme uviedli jednoznačne vyplýva, že pre autora diela Apoštolských ustanovení je Biblia veľmi dôležitým prameňom. [19]

V skutočnosti aj prvá kniha nabáda veriacich kresťanov vyhýbať sa knihám pohanov a naopak čítať knihy Starého Zákona, a to prvú a druhú knihu kráľov, knihy Prorokov, Jóba, ďalej knihu Prísloví, texty Žalmov, knihu Genezis, Evanjeliá a vôbec všetky knihy Starého a Nového zákona, ktoré sú autentickými

slovami nášho Pána Isusa Christa. Ako sám hovorí: „Podťte ku mne všetcí, ktorí sa namáhate a ste preťazení; ja vám dám odpočinúť. [Mt 11, 28]

Biblia je vo všeobecnosti používaná vo veľkej miere, s celými citáciami a to malými alebo veľkými, ďalej príkladmi alebo dokonca celými frázami. Tento text nám teda dáva možnosť spoznať učenie Cirkvi, ako ho sformovali apoštoli v 2. storočí po Christovi.

Text Apoštolských ustanovení vyšiel v tejto sérii:

1) Migne, J., *Patrologiae Cursus Completus, Series Greca*, Paris 1857-1912, t.1.

2) *Sources Chretiennes*, 320, t. I, Paris 1985-329, t. II, Paris 1986-336, t. III, Paris 1987.

3) Αποστολικοί Πατέρες. Άπαντα τα Έργα 1, Εισαγωγή –Κείμενα-Μετάφραση- Σχόλια από τον Π.Παπαεναγγελου, Έλληνες Πατέρες της Εκκλησίας 114, vyd. dom E. Μερετάκη Το Βυζάντιον, Πατερικά Εκδόσεις Γρηγόριος Παλαμάς, Θεσσαλονίκη 1993, s. 33 atď.

4) Βιβλιοθήκη Ελλήνων Πατέρων και Εκκλησιαστικών Συγγραφέων, vyd. Αποστολικής Διακονίας, Αθήναι 1955 atď., t. 1.

5) Ι. Φουντούλης vydal τη Λειτουργία των Αποστολικών Διαταγών v sérii Κείμενα Λειτουργικής, τεύχος Γ΄, Θείαι Λειτουργίαι, Θεσσαλονίκη 2007, s. 297-361.

SUMMARY

The whole liturgical and sacral life of the believers is focused around the Last Supper. It is the centre of an everyday spiritual life within the Church which is the meaning and the aim of human existence. The divine Liturgy and foremost the Eucharist have stimulated the interest of believers as well as of many theologians for centuries. It truly is the centre of liturgical and sacral life of the Church.

REFERENCES

1. APOSTOLIC FATHERS. *Works 1*. Thessaloniki, 1993. /ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΟΙ ΠΑΤΕΡΕΣ. Έργα 1. Θεσσαλονίκη, 1993./
2. ALTANER, B. 1958. *Patrologie. Leben, Schriften und Lehre der Kirchenväter*. 5. Aufl., Freiburg, 1958.
3. BARBER LIGHTFOOT, J. 1973. *The Apostolic fathers*. Part II, 1. Hildesheim-New York, 1973.

4. BRIGHTMAN, F. E. 1896. *Liturgies Eastern and Western*. t. I. Oxford, 1896.
5. BRYENNIΟΥ, F. 1883. *Doctrine of the Twelve Apostles*. Constantinople, 1883. /ΒΡΥΕΝΝΙΟΥ, Φ. 1883. Διδαχή των δώδεκα Αποστόλων. Κων/πολη, 1883./
6. HARNACK, A. 1884. *Die lehre der zwolf Apostel*. Leipzig, 1884.
7. CHRISTOFILOPOULOS, A. 2005. *Hellenic ecclesiastical law*. Athens, 2005. /ΧΡΙΣΤΟΦΙΛΟΠΟΥΛΟΥ, Α. 2005. Ελληνικόν εκκλησιαστικόν δίκαιον. Αθήνα, 2005./
8. CHRISTOU, P. 1978. *Greek Patrology*. vol. Β', Thessaloniki, 1978. /ΧΡΗΣΤΟΥ, Π. 1978. Ελληνική Πατρολογία. τόμ. Β', Θεσ/νίκη, 1978./
9. CAYRÉ, P. 1936. *Manual of Patrology*. Paris, 1936.
10. CERFAUX, L. 1959. La Multiplication des Pains dans la liturgie de la Didache. In *Biblica* 40. 1959, p. 943-958.
11. DERREESSE, R. 1945. *Le patriarcat d' Antioche, depuis la paix de l' eglise jusqu'a la conquete Arabe*. Paris, 1945.
12. EVSTRATIOU I., Archim. 1971. *Patrology*. vol. Α', Thessaloniki, 1971. /ΕΥΣΤΡΑΤΙΟΥ Ι., Αρχιμ. 1971. Πατρολογία. τόμ. Α', Θεσ/νίκη, 1971./
13. FILIAS, C. 2006. *Tradition and Evolution in the Worship of the Church*. Athens : Ed. Grigoris, 2006. /ΦΙΛΙΑΣ, Γ. 2006. Παράδοση και Εξέλιξη στη Λατρεία της Εκκλησίας. Αθήνα : Εκδ. Γρηγόρη, 2006./
14. FILIA, C. 1996. *Baptism according to the liturgical sources of the Antiochian Church*. Athens, 1996. /ΦΙΛΙΑ, Γ. 1996. Το βάπτισμα κατά τις λειτουργικές πηγές της Αντιοχειανής Εκκλησίας. Αθήνα, 1996./
15. FUNK, F. X. 1905. *Didascalia et Constitutiones Apostolicae*. Paderborn, 1905, s. 476-520.
16. FOUNTOULI, J. 1986. The Divine Liturgy of the Apostolic Ordinances. In *Liturgical Themes E'*. Thessaloniki, 1986. /ΦΟΥΝΤΟΥΛΗ, Ι. 1986. Η θεία Λειτουργία των Αποστολικών Διαταγών. In *Λειτουργικά Θέματα Ε'*, Θεσ/νίκη, 1986./

DESCRIPTION OF THE WORK "APOSTOLIC PROVISIONS"

Stefan SAK, associate professor, Faculty of Orthodox Theology, University of Presov, Masarykova 15, 080 01 Presov, Slovakia, stefan.sak@unipo.sk, 00421517724729, ORCID: 0000-0003-3067-2476

Abstract

The paper is devoted to a liturgical-historical perspective on the prayer that is read on the eighth day after the birth of a child. Associated with this is the ecclesiastical naming of the child. The prayer in question reveals the sealing and naming of the child on the eighth day after birth. The Church, as a good and caring mother, takes the child under her protection in the name of Jesus Christ and marks him with the sign of the cross, the sign of Christ's victory and power, and prepares him to receive baptism and subsequent incorporation into the Church.

Keywords

Divine Liturgy, Eucharist, divine service, Holy Sacrament, Church, Salvation, Blessing